

УДК 32-027.21

*Климчук Д. О., аспірант другого року підготовки
кафедри політології та державного управління,
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

СПРАВЕДЛИВЕ ВИБОРЧЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Ключові слова: виборче законодавство, виборчий процес, демократія, демократизація.

Вступ. Демократія виступає досить вагомим складником сучасного світу. Проте далеко не завжди на перший погляд можливо зрозуміти, наскільки є розвиненими демократичні інститути у різних державах. Саме тому у сучасній науці напрацьовано чимало підходів щодо оцінки рівня демократизації у тих чи інших країнах.

Актуальність. Організації, які спеціалізуються на визначенні рівня демократії у різних країнах світу, враховують низку різноманітних чинників, які впливають на формування ними відповідних висновків. Одним із напрямів, які враховуються певними організаціями під час визначення рівня демократичного розвитку, є група політичних прав, яка включає в себе зокрема і виборчий процес. Враховуючи те, що вибори виступають важливим інститутом демократії слід також зазначити важливість дослідження вагомості виборчого законодавства, яке необхідне для їх проведення.

Однією з авторитетних міжнародних організацій, яка спеціалізується на визначенні рівня демократичного розвитку, вважається «Freedom House». Цією неурядовою організацією було засновано проєкт «Свобода у світі». Перші їх спроби оглядів рівня демократії були розпочаті ще в 1950-х роках. А вже 1972 року ними було започатковано нове більш масштабне дослідження. Щороку цією організацією публікується рейтинг країн, які вони класифікують відповідно до запропонованих ними рівнів на вільні, частково вільні та невольні. У своїй діяльності вони використовують дворівневу систему оцінювання, сутність якої полягає у нарахуванні балів, на основі яких далі присвоюється той чи інший із зазначених рівнів демократичного розвитку.

Організація «Freedom House» здійснює оцінку рівня демократизації на основі методології, автором якої став Реймонд Гастіл, фахівець із регіональних досліджень із Гарвардського університету з Університету Вашингтона в Сіетлі. Згідно з запропонованою ним методологією команди зовнішніх і внутрішніх аналітиків, а також експертів-консультантів з академічних, аналітичних центрів та правозахисних організацій шукають та аналізують відповіді на два блоки запитань, на яких базується формування подальшого рейтингу від зазначеної організації.

Перша група запитань стосується політичних прав, і поділяється на три підгрупи: виборчий процес, політичний плюралізм та функціонування уряду.

Другий блок запитань стосується громадянських свобод і поділяється на чотири підгрупи, а саме: свобода вираження поглядів та переконань, право на асоціації та організації, верховенство права та права особи.

Варто звернути увагу на те, що у підгрупі щодо виборчого процесу, які належать до групи політичних прав, містяться запитання, які звучать так: «Чи закони про вибори та виборча система є справедливими, і чи вони неупереджено виконуються відповідними органами управління виборами? Чи існує чітка, детальна та справедлива законодавча база для проведення виборів?» Також у примітці до зазначеної групи запитань зазначено, що зміни до виборчого законодавства не слід вносити безпосередньо перед виборами, якщо ці зміни порушують здатність виборців, кандидатів або партій виконувати свої ролі на виборах.

Із наведеного випливає, що під час складання рейтингів зазначеною організацією серед інших також враховується показник справедливого виборчого законодавства, що підкреслює його вагомість під час демократизаційних процесів у тих чи інших країнах.

Слід зауважити, що вибори є основною формою народного волевиявлення, способом здійснення влади безпосередньо народом, і реалізується шляхом обрання до відповідних органів державної влади представників для здійснення ними покладених на них владних повноважень. Для забезпечення учасникам виборчого процесу можливості реалізації ними встановлених прав та обов'язків необхідне якісне та справедливе виборче законодавство, яким встановлюється порядок процесу проведення виборів та їх організації до відповідних представницьких органів влади.

Висновки

Отже, залежно від того, як відбуватиметься організація та дотримання законодавчо встановлених правил виборчого процесу всіма його учасниками, може залежати авторитет відповідної країни у світі. Тому врахування вищезазначеного критерію підтверджує думку, що проведення виборів неможливе без якісного та справедливого виборчого законодавства, що впливає на рівень демократичного розвитку у різних країнах світу.

Список використаних джерел

1. Freedom House: вебсайт. URL. <https://freedomhouse.org/reports/freedom-world/freedom-world-research-methodology> (дата звернення: 14.11.2023).
2. Кополовець Р. В. Індекс демократизації «Freedom in the world» як новий вимір демократичного розвитку країн. *Політикус*. 2018. № 5/6. С. 61–65.